

DINAMIKA TROŠENJA SE IZBOLJŠUJE, A STABILNE RASTI ŠE NI

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

16

Dinamika trošenja se še naprej počasi izboljšuje. Marca se je povečalo trošenje prebivalstva, države in investicij v osnovna sredstva, a je bilo povečanje sezonsko. Izvozno trošenje še naprej hitro narašča. O vzdržni rasti končnega trošenja še ni mogoče govoriti, dokler se ne bo normaliziralo trošenje prebivalstva za trajne dobrine. Pričakovana dinamika končnega trošenja v naslednjih nekaj mesecih se počasi popravlja; dinamika izvoznega trošenja se naj ne bi spremenila, tudi dinamika trošenja za blago prebivalstva naj bi ostala nespremenjena. Rast trgovinske menjave se umirja, njene vrednosti krepko presegajo primerljive lanske; razmerja med medletnimi stopnjami rasti izvoza in uvoza ter relativna velikost blagovnega primanjkljaja pa se iz meseca v mesec spreminjajo. Gospodarska klima se je v maju nekoliko popravila; na to je tokrat vplivalo zvišanje zaupanja v gradbeništvo in trgovini na drobno. Gospodarska klima v EU27 pa se je, predvsem zaradi manjših naročil v predelovalni dejavnosti, nekoliko poslabšala.

Industrijska produkcija se je marca ponovno zvišala, v prvem četrtletju je bila za 9 odstotkov večja kot pred letom, kar je precej nad povprečjem EU27 s pol nižjim medletnim povečanjem in majhnim krčenjem v marcu. V marcu je industrijska produkcija padla v enajstih, zrasla pa v devetih članicah EU, za katere so podatki. Vrednost gradbenih del se je še naprej zmanjševala, padanje turističnih prenočitev pa se je zaustavilo in se preobrnilo v rast. Večina transportnih panog je oživela, najbolj pomorski transport. Stanje na trgu dela se je nekoliko popravilo, število aktivnih in zaposlenih se počasi povečuje, število iskalcev zaposlitve pa zmanjšuje, kar zmanjšuje tudi medletna povečanja. Stopnji brezposelnosti v evro območju in EU27 ostajata nespremenjeni, v primerjavi z marcem lani pa se je brezposelnost v obeh rahlo znižala. Najnižja je v Avstriji in na Nizozemskem, najvišja v Španiji.

Maja so življenjski stroški porasli, povečala se je tudi dolgoročna dinamika; hitreje se draži blago počasneje storitve. Inflacija v Sloveniji, merjena s harmoniziranim indeksom, zaostaja za inflacijo v evro območju. Osnovna inflacija ostaja na ničelni rasti. Rast cen producentov se krepi, cenovna pričakovanja proizvajalcev hitro rastejo. Stagnacija gospodarstva zadržuje hitrejše prenašanje stroškov visokih cen surovin v končne cene. Svetovne cene surovin so se v maju povečale; najbolj se je podražila hrana, najmanj kovine; nafta se je pocenila. Bolj dolgoročno umirjanje dinamike plač se nadaljuje; na dinamiko povprečnih plač močno vpliva nihanje števila plačanih ur. Tekoče povečanje bruto plač po dejavnostih se je tudi

februarja zelo razlikovalo, stagnirale so predvsem plače v upravi. Povečanje stroškov dela v prvem četrtletju je bilo prisotno skoraj v vseh dejavnostih, bolj dolgoročna relativna dinamika stroškov dela se ni spremenila, razlike določajo pogoji poslovanja. Rast stroškov dela v državni upravi, ki jih je plačni zakon pognal navzgor, po začetku krize zaostaja za povprečno rastjo v gospodarstvu.

Po povečanju v aprilu so se javnofinančni prihodki povečali tudi v maju. K porastu so največ prispevali neposredni davki, predvsem davek na dobiček, saj je dohodnina aprila ostala nespremenjena, maja pa je celo upadla. Posredni davki so se po aprilskem padcu maja vrnili na marčno raven. Krediti nefinančnim korporacijam in gospodinjstvom nihajo na mestu. Bolj dolgoročna dinamika kreditov podjetjem že četrti mesec zaostaja za dinamiko kreditov podjetjem v evro območju.

Tudi rast depozitov se je praktično ustavila; bolj dolgoročna dinamika depozitov je nižja kot v evro območju. Posojilne obrestne mere za prebivalstvo so se malo povečale, a krediti ostajajo cenejši kot v evro območju. Krediti podjetjem se v zadnjem mesecu niso podražili. Od depozitnih obrestnih mer so se v aprilu povečale le obrestne mere za ročnost depozitov pod enim letom. Primanjkljaj na tekočem računu je bil v prvem četrtletju za dobro polovico večji od primerljivega lani, vendar še vedno zmeren. Zadolžitev se je povečala za približno 300 milijonov evrov.

17

DYNAMICS OF DEMAND IMPROVED, STABLE GROWTH IS MISSING

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

The dynamics of demand has been gradually improving. In March, private consumption, public consumption and investment demand increased; the increase was however seasonal. Foreign demand grew rapidly. One can however not consider the growth being stable, as long as demand of households for durables does not normalize. Expected dynamics of final demand is gradually improving and the dynamics of exports and households demand might persist. Growth of foreign trade calmed down at the volumes much bigger than a year ago; relative speed of exports and imports and relative trade deficit change from month to month. Business climate improved slightly in May; this time due to increased confidence in retail trade and construction. Business climate in EU27 worsened slightly mainly due to smaller orders in manufacturing.

In March, industrial production increased again; in the first quarter of the year it was 9 percent bigger than a year ago, which is considerably more than in EU27 where the growth was half slower and production in March decreased. Industrial production decreased in eleven and increased in nine reporting countries. The value of construction works continued to decline while the fall in tourism stopped and turned to growth. Most transportation branches improved, maritime transport in particular. The situation on the labor market improved slightly, as number of active population and employed increased while number of jobseekers decreased which also diminishes yearly rates of growth of unemployment. Unemployment rate in the euro area and EU27 remain unaltered; compared to the same period last year unemployment decreased slightly; the lowest being in Austria and Netherlands, the highest in Spain.

In May, costs of living increased, so did the long run dynamics; the growth of prices is faster in goods than in services. Inflation in Slovenia, measured by harmonized price index lags behind inflation in the euro area. Core inflation remains at the zero growth rate. Growth of producer prices and price expectations strengthened considerably. Stagnation hinders transfer of high prices of raw materials into retail sale prices. The world prices of raw materials increased in May, food raw materials the most, metals the least, while oil prices dropped. Long run reduction of wage dynamics continues while average wage being influenced by high volatility of the number of paid working hours. Current increases of wages by sectors differ considerably; wages in public sector stagnate. The increases in labor costs in the first quarter of 2011 was observed in all sectors while relative wage structure has not changed; the differences are apparently determined by the differences in economic performance. The growth of labor cost in the public sector, which blew due to wage reform, now lags behind the average in the business sector.

After enhancement in April, public revenues increased in May, as well. Direct taxes contributed most, particularly the profit tax while income tax decreased slightly in May. Following a drop in April indirect taxes returned to the level in March. The credits to non financial companies and households fluctuate on the unchanged level. Longer run dynamics of credits lags behind their dynamics in the euro zone. Growth of deposits stopped, longer run dynamics being lower than in the euro zone. Lending interest rates for households increased slightly though the credits remain cheaper than in the euro zone. The interest rates for non financial corporations did not increase. Among deposit interest rates only the rates for short term deposits increased in April. Current account deficit in the first quarter exceeds the corresponding deficit a year ago for fifty percent but remains solid. The indebtedness increased for 300 millions euros

AGREGATNO POVPRAŠEVANJE IN PRIČAKOVANJA

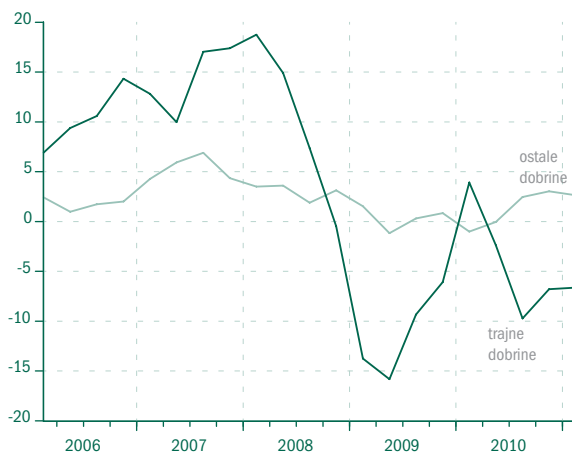
1. Dinamika trošenja se še naprej počasi izboljšuje

Domače trošenje je marca opazno poraslo (za 18 %), vendar je bilo povečanje sezonsko, saj se je bolj dolgoročna dinamika zmanjšala (impulzni trend je padel na 2.5 % letno).

Marca se je povečalo trošenje prebivalstva, države in investicij v osnovna sredstva. Bolj dolgoročno pa je naraščalo le trošenje države, čeprav se je dinamika opazno umirila v primerjavi s februarjem, padla je samo še na 2 % letno. Bolj dolgoročna dinamika tako trošenja prebivalstva kot investicijskega trošenja se je marca sicer opazno povečala, vendar je ostala negativna.

19

Trošenje prebivalstva

Vir: SURS; lastni izračuni
Opomba: Medletne stopnje rasti

Da je trošenje prebivalstva še zelo šibko, potrjuje tudi struktura njegove dinamike. Trošenje netrajnih dobrin, ki je že sicer najmanj padlo v krizi, ima že tri četrtnetja (tudi v 2011/I) normalno dinamiko okoli 3 %-4 % letno. Istočasno se trošenje trajnih dobrin, ki se je v sredini 2009 zmanjševalo po medletnih stopnjah okoli -15 %, še naprej krči (v prvem četrtnetju letos po medletni stopnji -6 %).

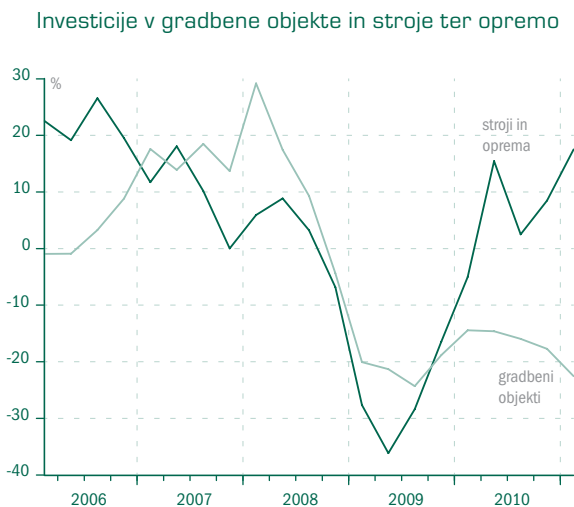
Investicije v osnovna sredstva so marca nominalno še padale trendno po okoli 5 % letno (v celotnem prvem četrtnetju so se zmanjšale nominalno za 3.4 % glede na isto razdobje lani). Vendar so razlike v dinamiki osnovnih segmentov investicij ogromne. Medtem ko

se dinamika investicij v opremo in stroje opazno povečuje in je že skoraj enaka kot v letih najvišje rasti (v prvem četrtletju letos je bila medletna stopnja realne rasti malo pod 20 %), se investicije v gradbene objekte še naprej hitro zmanjšujejo (medletna realna stopnja rasti je v prvem četrtletju letos padla pod -20 %).

Izvozno trošenje še naprej hitro narašča. Tudi marca se je močno povečalo, za razliko od domačega trošenja se je povečala tudi bolj dolgoročna dinamika izvoznega povpraševanja, rast impulznega trenda se je povečala na preko 25 % (medletna stopnja rasti se je zmanjšala zaradi zelo velikega skoka v izvozu v lanskem marcu, torej osnove primerjave).

20

Čeprav je rast izvoznega trošenja visoka, pa o vzdržni rasti končnega trošenja še ni mogoče govoriti, dokler se ne bo normaliziralo trošenje prebivalstva za trajne dobrine in povpraševanje po gradbenih objektih. Dober indikator enega in drugega bo povečanje transakcij na trgu stanovanjskih nepremičnin.

Vir: SURS; lastni izračuni
Opomba: medletne stopnje rasti

Pričakovana dinamika končnega trošenja v naslednjih nekaj mesecih se še naprej počasi popravlja. Če sodimo po pričakovanjih predelovalne dejavnosti se dinamika izvoznega povpraševanja ne bo spremenila, saj so pričakovanja stabilno na dolgoletnih povprečnih vrednostih. Tudi dinamika trošenja za blago prebivalstva naj bi ostala nespremenjena, saj so pričakovanja v trgovini na drobno že nekaj časa na dolgoletnih povprečnih vrednostih. Trošenje prebivalstva za storitve bi moralo v naslednjih nekaj mesecih pospeševati, saj se pričakovanja v storitvenih sektorjih vztrajno popravljajo, čeprav še opazno zaostajajo za dolgoletnimi povprečnimi vrednostmi: presežek anketiranih, ki pričakujejo izboljšanje

povpraševanja po storitvah nad tistimi, ki pričakujejo poslabšanje, je še pol manjši kot pri normalnih (dolgoročnih povprečnih) vrednostih. Hitrost popravljanja pričakovanj je takšna, da bi pričakovano povpraševanje po storitvah doseglo normalne vrednosti približno konec letošnjega leta. Celo pri gradbeništvu se pričakovanja izboljšujejo, čeprav so še zelo nizka: presežek anketiranih, pri katerih se pričakovana skupna naročila povečujejo, nad tistimi, pri katerih se zmanjšujejo, zaostaja za normalnimi vrednostmi za približno 20 % vseh (tistih, ki pričakujejo izboljšanje pri povpraševanju je približno toliko, kot tistih, ki pričakujejo poslabšanje). Razen pri gradbeništvu je pričakovano trošenje v Sloveniji praktično enako kot v EU.

21

2. Rast blagovne menjave se umirja

Letošnje vrednosti blagovne menjave krepko presegajo primerljive lani in ostajajo rekordne, razmerja med medletnimi stopnjami rasti izvoza in uvoza pa se v mesec spreminjajo; tako je bila medletna rast izvoza marca nižja, aprila pa višja od ustreznih medletnih stopenj rasti uvoza. Rast trgovinske menjave se umirja, relativna velikost blagovnega primanjkljaja pa se iz meseca v mesec spreminja.

Marca 2011 je znašal skupni izvoz 1868 milijonov €, kar je 14.2 % več kot marca 2010, aprila pa 1669 milijonov €, kar je 14.6 % več kot aprila 2010. Uvoz je bil marca 2011 milijonov € (18.1 % več), kar je dalo primanjkljaj 146 milijonov € oziroma 92.7 % pokritje uvoza z izvozom, aprila pa 1753 milijard, kar je bilo 11.2 % več kot aprila lani, in kar je dalo primanjkljaj 84 milijonov evrov oziroma 95.2 odstotno pokritost uvoza z izvozom. Pri tem je bila odprema blaga v članice EU v marcu 1368 milijonov € (17.1 % več kot v enakem mesecu lani), v aprilu pa 1206 milijonov € (13.3 % več), prejem blaga iz EU je bil marca 1585 milijonov € (medletno povečanje za 15.0 %), aprila pa 1330 milijonov €. Ustrezna primanjkljaja z EU v marcu sta bila 227 milijonov € v marcu in 123 milijonov € v aprilu. V menjavi z nečlanicami EU je bil marca izvoz 500 milijonov € (medletno povečanje 7.1 %), aprila pa 463 milijonov € (17.9 %), uvoz pa marca 429 milijonov € (povečanje kar 31.4 %), aprila pa 424 milijonov € (26.2 %), kar pomeni presežek 71 milijonov € in 39 milijonov €.

Po prvih štirih mesecih skupaj je bil skupni izvoz 6651 milijonov € (18.2 % več kot v enakem obdobju 2010), skupni uvoz 7101 milijonov € (18.9 % več kot v enakem obdobju lani lani), kar pomeni primanjkljaj 450 milijonov €. Pri tem je znašala odprema blaga v EU 4915 milijonov € (18.9 % več kot lani), prejem blaga iz EU 5478 milijonov € (16.9 % več), kar da primanjkljaj 563 milijonov €. Izvoz blaga v nečlanice EU je znašal 1736 milijonov €, uvoz iz nečlanice EU 1623 milijonov € (medletno povečanje za 26.4 %), kar pomeni presežek 113 milijone €.

3. Se v gradbeništvo vrača optimizem?

Gospodarska klima se je v preteklem mesecu na splošno nekoliko popravila. Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) se gospodarska klima postopoma krepi. Njen kazalnik še naprej zlagoma narašča; v maju se je zvišal za eno odstotno točko glede na predhodni mesec, od maja lani pa je višji za 6 odstotnih točk, hkrati pa je njegova vrednost naprej za 3 odstotne točke zaostaja za dolgoletnim povprečjem. Na malenkostno zvišanje vrednosti kazalnika gospodarske klime je vplivalo zvišanje vrednosti kazalnikov zaupanja v gradbeništvo in trgovini na drobno.

22

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih je bila v maju za 2 odstotni točki nižja kot predhodni mesec, glede na maj lani je bila njegova vrednost višja za 5, glede na dolgoletno povprečje pa za 7 odstotnih točk. Kazalniki stanj in pričakovanj so se v primerjavi s prejšnjim mesecem večinoma poslabšali, od teh najbolj skupna in izvozna naročila.

Optimizem se krha tudi v storitvenih dejavnostih, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v maju za 2 odstotni točki nižja kot pretekli mesec, hkrati pa še vedno za 16 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi z majem lanskega leta pa je bila njegova vrednost višja za 7 odstotnih točk. Slaba polovica podjetij v storitvenih dejavnostih je kot omejitev navedla nezadostno povpraševanje, dobra tretjina podjetij pa finančne ovire.

V maju se je nekaj zaupanja vrnilo v gradbeništvo, saj je vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v primerjavi s predhodnim mesecem višja za 5 odstotnih točk, v primerjavi z lanskim majem za 14 odstotnih točk, a hkrati za 32 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Vrednosti kazalnikov stanj v gradbeništvo so se v primerjavi s predhodnim mesecem večinoma znižale, med kazalniki pričakovanj pa se je glede na prejšnji mesec zvišala le vrednost kazalnika pričakovano zaposlovanje.

Vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno se je v maju povišala za 3 odstotne točke glede na predhodni mesec, glede na maj lani pa je bil kazalnik višji za 13 odstotnih točk. V maju je bil delež podjetij, ki pravijo, da jih tare nizko povpraševanje nizko, 42 %, kar 45 % podjetij je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi, za 42 % podjetij v trgovini na drobno pa so omejitve pomenili visoki stroški dela.

Gospodarska klima se je v celotni EU27 malenkostno poslabšala. Po podatkih Eurostata so se v maju 2011 naročila v predelovalni dejavnosti glede na mesec poprej znižala za 1,2 odstotne točke, glede na maj lani pa so višja za slabih 17 odstotnih točk. Glede na april so se v maju za slabe 3 odstotne točke zvišala naročila v gradbeništvo, medtem ko so se pričakovanja v trgovini na drobno poslabšala za desetinko odstotne točke in so hkrati dobre 4 točke višja kot maja lani. Splošni poslovni optimizem se je v maju 2011 v celotni

sedemindvajseterici znižal in sicer za 1,2 odstotne točke, v primerjavi z lanskim majem pa je bil za 6,5 odstotne točke višji.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Industrijska produkcija višja, prav tako zaloge industrijskih produktov

Industrijska produkcija se je ponovno zvišala. Po podatkih SURS-a je bila v marcu za 2 % višja kot mesec prej, hkrati pa 7 % večja kot v marcu lanskega leta. Produkcija v prvem četrtletju letošnjega leta je bila za 9 % višja kot v enakem obdobju lanskega leta, impulzni trend pa kaže, da se je v marcu mesecu industrijska produkcija povečevala po stopnji 1,49 %. Zaloge industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile za slaba dva odstotka večje kot v mesecu prej, v primerjavi z lanskim marcem so se zvišale za slab poldrugi odstotek.

23

Dejavnost rudarstva se je v marcu zvišala za 3 % glede na februar, v primerjavi z marcem 2010 se je rudarstvo skrčilo za slabih 5 %, impulzni trend pa kaže, da se je v marcu mesecu rudarstvo zmanjševalo po stopnji 6,27 %. V prvem četrtletju letošnjega leta je bila dejavnost rudarstva za 2,8 % nižja kot v enakem obdobju lanskega leta.

Predelovalne dejavnosti okrevajo, saj se je njihova aktivnost marca glede na mesec prej zvišala za 3 %, glede na marec 2010 pa za slabih 8 %. Prav tako se je dejavnost v predelovalni industriji povečala v prvem četrtletju letošnjega leta glede na enako obdobje lani in sicer za 9,4 %.

Aktivnost sektorja oskrba z elektriko, plinom in vodo se je glede na predhodni mesec skrčila za 2,2 %, glede na lanski marec pa je bila produkcija tega sektorja večja za 3,3 %.

V marcu v primerjavi s predhodnim mesecem je bila za pol odstotka nižja proizvodnja proizvodov za vmesno porabo, za poldrugi odstotek višja proizvodnja proizvodov za investicije in za 3 odstotke višja proizvodnja proizvodov za široko porabo.

Podatki Eurostata kažejo, da se je v marcu glede na februar industrijska produkcija skrčila za 0,3 % v EU27, na območju evra (EA17) pa za 0,2 %. Glede na marec lanskega leta pa se je industrijska produkcija v EU27 povečala za 4,6 %, na območju evra pa za 5,3 %. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v marcu glede na mesec prej padla v enajstih, zrasla pa v devetih državah in sicer največ v Estoniji (2,8 %) in Sloveniji (2,2 %). Največji upad industrijske produkcije so zabeležili v Litvi (-4,6 %), in na Danskem (-1,7 %).

5. Solidna rast turističnega povpraševanja

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del, opravljenih marca, za 7,5 % nižja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v februarju. Vrednost opravljenih gradbenih del se je v letošnjem marcu v primerjavi z marcem lani zmanjšala za skoraj 31 %, pa tudi impulzni trend opravljenih gradbenih ur kaže navzdol in sicer -1,93 %.

Padanje števila turističnih prenočitev se je ustavilo. Marca jih je bilo za 6,7 % več kot v enakem mesecu leta 2010, skupno število prenočitev pa se je v tretjem mesecu zviševalo po trendni mesečni stopnji 1,23 %. V marcu se je število turističnih prenočitev tujih gostov glede na marec 2010 povečalo kar za 11 %, impulzni trend prenočitev tujih gostov v marcu kaže rast po stopnji 0,66 %. Tudi število prenočitev domačih gostov se je v marcu povečalo in sicer za slabe tri odstotke glede na enak mesec v lanskem letu.

Podatki o SURS-a o transportu za marec kažejo, da je bilo v javnem cestnem prevozu prepeljanih za 6,4 % manj, v zračnem prevozu pa za 4 % več potnikov kot v marcu lani, število opravljenih potniških kilometrov je bilo v javnem cestnem prevozu za slabo dvajsetino manjše, v zračnem prevozu pa za 3,8 % večje. V cestnem mestnem prevozu je bilo marca prepeljanih za 2 % več potnikov kot v istem mesecu 2010. Potniški promet na brniškem letališču se je v marcu glede na marec 2010 povečal za 0,2 %. V pomorskem prevozu je bilo v marcu prepeljanega za slabih 12 % več blaga in opravljenih za 1,3 % manj tonskih kilometrov kot marca lani. Glede na enak mesec lani je bilo v marcu v register vpisanih dobrih 7 % manj prvič registriranih cestnih motornih vozil, med njimi za 8,5 % manj osebnih avtomobilov.

6. Stanje na trgu dela se je nekoliko popravilo

Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a marca zmanjšalo na 937052 oziroma za 225 oseb glede na mesec prej, glede na lanski marec pa se je število aktivnih prebivalcev povečalo za 0,1 %. V marcu je bilo v Sloveniji 823104 delovno aktivnih prebivalcev. Glede na februar se je število delovno aktivnih povečalo za 1435 oseb ali 0,2 %, glede na marec lanskega leta pa se je to število zmanjšalo za 1,6 %. Med zaposlenimi osebami jih je bilo v marcu dobrih 92 % zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od marca lani zmanjšalo za 2,4 %. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na marec 2010 zmanjšalo za 9,1 %. Med samozaposlenimi pa je bilo 58 % samostojnih podjetnikov posameznikov, njihovo število se je v marcu povečalo za 268, od marca lani pa se za 3,5 %.

Po podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji v maju registriranih 108634 brezposelnih, kar je za 2927 oseb oziroma 2,6 % manj kot v aprilu ter za 10,4 % več kot maja lani. V maju se je prijavilo največ brezposelnih, dobri dve petini, zaradi izteka zaposlitve za določen čas, drugi najbolj pogost razlog izgube zaposlitve pa je stečaj podjetja in trajno presežni delavci.

V maju se je na Zavodu za zaposlovanje na novo prijavilo 6366 brezposelnih oseb, kar je v primerjavi z aprilom porast za 2,47 %, v primerjavi z majem 2010 pa je bil priliv nižji za 6,2 %.

Po podatkih Eurostata je bila aprila 2011 stopnja brezposelnosti na območju evra (EA17) 9,9 %, kar glede na mesec poprej nespremenjeno ter 0,3 odstotne točke manj kot v aprilu 2010. V celotni evropski sedemindvajseterici (EU27) je bila stopnja brezposelnosti v aprilu letos 9,4 % in se je glede na enak mesec lani zmanjšala za 0,3 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo v aprilu 2011 v EU27 22,5 milijona brezposelnih oseb, od tega 15,5 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v aprilu 2011 najnižjo stopnjo brezposelnosti zabeležili na Nizozemskem in v Avstriji (4,2), najvišjo pa v Španiji (20,7 %). Glede na isti mesec v letu 2010 se je v aprilu brezposelnost povišala v devetih državah članicah, od tega največ v Grčiji, zmanjšala pa se je v sedemnajstih državah članicah, od tega največ v Estoniji in Latviji. Stopnja brezposelnosti v ZDA ostaja na visoki ravni, v aprilu je znašala 9,0 %, kar je za 0,9 odstotne točke manj kot leto poprej.

CENE IN PLAČE

7. Cenovna pričakovanja proizvajalcev hitro rastejo

Maja so življenjski stroški porasli za 0,8 %. Bolj dolgoročna dinamika se je opazno povečala (medletna stopnja rasti se je povečala z 1,7 % v aprilu na 2,4 % v maju). Ponovno se je bolj podražilo blago, tako da so cene blaga že za 3,4 % presegle ustrezne cene v 2010, medtem ko cene storitev še zaostajajo za ustreznimi lanskimi.

Maja so se povečale cene v vseh skupinah, v dveh pa opazno več od povprečja. Najbolj so se cene povečale v skupini hrane in brezalkoholnih pijač ter skupini obleke in obutve (za preko 2,2 %). Hrano so navzgor pognale predvsem cene sadja, cene obleke in obutve pa konec popustov. K mesečnemu povečanju skupnih življenjskih stroškov so največ prispevale cene sadja (0,3 odstotne točke), drugi prehrabeni izdelki ter podražitev obleke in obutve (po 0,2 točke).

Povečanje cen, ki je primerljivo med državami EU, je merjeno z harmoniziranim indeksom. Ta se je maja prav tako povečal za 0,8 %, v letu dni pa je porasel za 2,4 %. V EU je bila maja medletna rast harmoniziranega indeksa cen višja, 2,7 %.

Podatki za osnovno inflacijo (ki ne obsega zelo nihajočih cen hrane in energentov) so dostopni za april, ko je osnovna inflacija porasla za 0,6 % in ostala bolj dolgoročno še naprej praktično na ničelni rasti. Osnovna inflacija se je tako v Sloveniji še dodatno (za 0,45 odstotne točke) znižala glede na EU, kjer je aprila osnovna inflacija dosegla medletno rast 1,8 %!

Podatki o proizvajalčevih cenah segajo do aprila, ko so se proizvajalčeve cen povečale za 0.4 % in so bile za 5.7 % višje kot pred letom dni. Tekoče povečanje proizvajalčevih cen se ni dosti razlikovali med proizvodi za domači oziroma izvozni trg, medtem ko so bolj dolgoročna povečanja precej različna; v letu dni so največ porasle proizvajalčeve cene za izvoz v evro območje (za 7.9 %), najmanj pa za izvoz izven evro območja. Še naprej pospešujejo predvsem proizvajalčeve cene surovin in energentov (aprila so se povečale za 0.7-0.8 %), medtem ko so cene proizvodov za investicije celo padle.

Cena stanovanj

Vir: SURS; lastni izračuni
Opomba: Povprečje 2009 je 100

Objavljeni so podatki o cenah stanovanj in hiš v prvem četrtletju 2011. Čeprav se obseg transakcij ni opazno spremenil glede na raven, okoli katere je nihal po koncu 2009, so se cene, po praktičnem stagniranju v 2010, povečale v vseh delih Slovenije in za vse vrste stanovanjskih nepremičnin (nova stanovanja in hiše ter rabljena stanovanja in hiše). Najbolj so porasle cene novih stanovanj (za 6.2 %). Cene so dosegle raven, ki so jo imele v prvem polletju 2007. V letu dni so se cene stanovanjskih nepremičnin povečale za 4.1 %, najbolj cene novih stanovanj, za 8.7 %.

Ohlajenost gospodarstva še naprej zadržuje hitrejšo prenašanje stroškov visokih cen surovin v končne cene. Cenovna pričakovanja kažejo povečan prenos stroškov predvsem v proizvajalčeve cene, saj cenovna pričakovanja v predelovalni dejavnosti še naprej hitro naraščajo, in so že dosegla najvišje vrednosti, ki so jih imela po 1996. V storitvenih sektorjih cenovna pričakovanja sicer počasi naraščajo, vendar še zaostajajo za dolgoletnimi povprečnimi vrednostmi. Pri maloprodajnih cenah je, zaradi še vedno šibkih cenovnih pričakovanj pri storitvah, pričakovati cenovne pritiske predvsem od cen blaga, pa še tam ni

opaziti dodatnih cenovnih impulzov navzgor. V trgovini na drobno so cenovna pričakovanja že nekaj časa precej nad dolgoletnim povprečjem, vendar tam stagnirajo, v zadnjem času celo malo pešajo.

Svetovne cene surovin so se v zadnjem mesecu (do konca maja) povečale za 1.7 %. Najbolj so se podražile surovin hrane (za 3 % v evrih), najmanj pa kovine (0.1 % v evrih) in nafta, ki se je celo opazno pocenila (za 6 % v evrih). V letu dni (od konca maja 2010 do konca maja 2011) so se cene surovin (merjene z evrskim indeksom) povečale za 24.7 %; najbolj cene neprehrambenih kmetijskih surovin (za 40.9 %) , najmanj pa zlato (za 6.6 % v evrih).

27

Cene hiš

Vir: SURS; lastni izračuni
Opomba: Povprečje 2009 je 100

8. Nadaljevanje umirjanja bolj dolgoročne dinamike plač

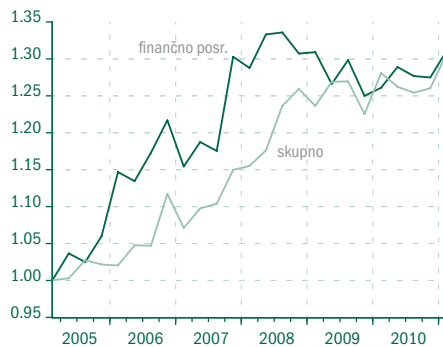
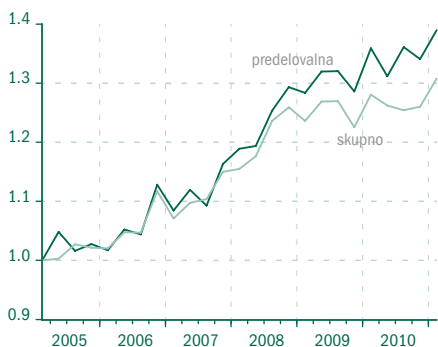
Povprečne bruto plače so se marca povečale za 2 %. Navkljub opaznemu tekočemu povečanju, se je bolj dolgoročna dinamika plač zmanjšala (medletna stopnja rasti je padla na 1.7 %, rast impulznega trenda pa na 3.6 %). Tako se počasno umirjanje bolj dolgoročne dinamike plač nadaljuje že četrto četrtletje.

Dinamika povprečnih plač je na začetku leta praviloma precej pod vplivom velikega nihanja števila plačanih ur. Število plačanih ur se namreč opazno zmanjša januarja in februarja, marca pa je pravilom nadpovprečno. Letos je bilo marca (glede na nizko februarsko vrednost) povečanje ur še zlasti veliko, bilo jih je kar za 11 % več kot februarja. Zato v tem

delu leta plača za plačano uro ustrezneje kaže dolgoročnejše gibanje enotnih stroškov dela. Medletna sprememba plače za plačano uro je marca (zaradi enkratnih vplivov) sicer padla na 1.4 %, vendar rast impulznega trenda (2.4 % letno) kaže, da se bolj dolgoročna dinamika enotnih stroškov dela že obrača.

Tekoče povečanje bruto plač po dejavnostih se je tudi februarja zelo razlikovalo. Najbolj so se plače povečale v kmetijstvu, rudarstvu, oskrbi z električno energijo, gradbeništvu, informacijski in komunikacijski dejavnosti ter poslovanju z nepremičninami, medtem ko so se plače zmanjšale oziroma stagnirale v sektorjih države. Da ne gre le za sektorsko različno sezono, kažejo velike razlike v medletnem povečanju plač, kjer prav tako štrlijo plače kmetijstva, rudarstva ter poslovanja z nepremičninami (z rastjo preko 5.7 %), zaostajajo (stagnirajo) pa plače sektorjev države.

Stroški dela

Vir: SURS; lastni izračuni
Opomba: desezonirani podatki; 2005/I=1

Podatki o stroških dela so dostopni do prvega četrtertletja. Trendno povečanje enotnih stroškov dela je bilo v prvem četrtertletju 3.8 % na letni ravni. Opazno povečanje stroškov dela v prvem četrtertletju je bilo prisotno skoraj v vseh dejavnostih, vendar se bolj dolgoročna relativna dinamika stroškov dela, ki jo odlikuje razdobje po krizi, ni opazno spremenila (medletna stopnja je 2.1 %). Kako močno pogoji poslovanja posameznih dejavnosti diktirajo rast stroškov dela, ilustrira rast stroškov dela v treh dejavnostih s tipičnimi trajektorijami aktivnosti v obdobju pregrevanja in krize, ki je sledila; gre za predelovalno dejavnost, finančno posredništvo in ožjo državo. Stroški dela v predelovalni dejavnosti po izbruhu krize sistematično prehitujejo povprečne stroške dela, saj gre za dejavnost z daleč največjo dinamiko povpraševanja v po-kriznem obdobju. Finančno posredništvo, ki je v času velikega pregrevanja pred krizo povečevalo stroške dela daleč nad povprečjem gospodarstva, je v krizi zaradi velikega padca aktivnosti in drugih dodatnih (regulatorskih) omejitev tudi stroške dela stisnilo na relativno raven (glede na celotno gospodarstvo) izpred obdobja pregrevanja. Stroški dela v državi, ki so v času pregrevanja zaostajali za povprečjem gospodarstva in jih je plačni zakon v 2008 pognal visoko navzgor, pa po začetku krize, zaradi reševanja fiskalnega neravnotežja, opazno zaostajajo za povprečjem gospodarstva.

FINANČNA GIBANJA

9. Ali zagon v javnofinančnih prihodkih začenja pešati?

Podatki o fiskalnih prihodkih so dostopni do maja. Po opaznem povečanju javnofinančnih prihodkov v aprilu (za 2.7 %) so se maja prihodki ponovno povečali za 1.3 %. Tudi bolj dolgoročno povečanje je bilo visoko, še zlasti aprila, ko so javnofinančni prihodki presegli ustrezne prihodke v 2010 za 12.5 % (v maju je bila medletna stopnja 6.6 %). Zaradi velikega nihanja timinga vplačil je bolj zanesljiv indikator bolj dolgoročne dinamike javnofinančnih prihodkov porast kumulativno zbranih javnofinančnih prihodkov; ta je bil do vključno maja 7 %!

Neposredni davki in ostali prihodki javnofinančnega sektorja so aprila močno porasli, medletna stopnja je poskočila na 28 %. Razlog je bil predvsem davek na dobiček. Visok april je namreč posledica sprejetja večine zaključnih računov za 2010; ker poračunov zaradi prenesene izgube ni bilo več veliko, je davek na dobiček v letošnjem aprilu prinesel v javno blagajno kar za 174 milijonov več kot lani (še lani so bili poračuni zaradi prenosa izgube večji od plačanega davka). Tudi maja je davek na dobiček (zaradi že omenjenega razloga in povečanega pavšala) opazno presegel lansko vrednost (za 48 milijonov). Po drugi strani je dohodnina aprila ostala nespremenjena, maja pa celo zaostala za ustreznimi vrednostmi v lanskem letu. Za takšno dinamiko dohodnine so možni trije razlogi. Ker so to meseci poračunov, je lahko zmanjšanje medletne rasti posledica prenizkega pavšala v 2009 (visokih dodatnih vplačil v aprilu in maju lani), relativno visokega pavšala v 2010 (torej

majhnih dodatnih vplačil v aprilu in maju 2011) ali pa posledica zniževanja dolgoročne dinamike plač, kar kaže, kot smo omenili, sama dinamika plač kot tudi umiritev dinamike prispevkov. Za dokončno oceno bo potrebno počakati še kakšen mesec.

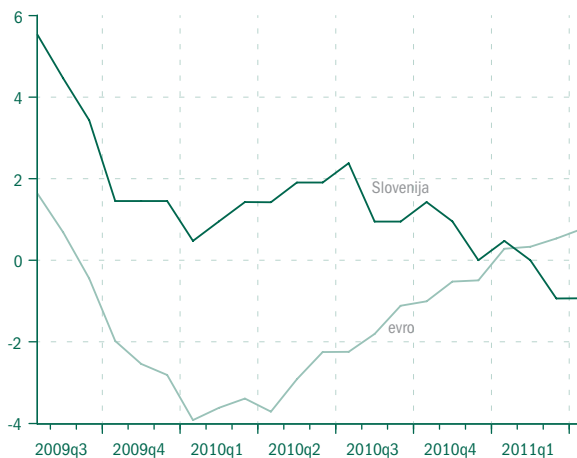
Domači davki na blago in storitve (posredni davki) so po aprilskem padcu maja ponovno porasli na raven iz marca. Posredni javnofinančni prihodki so bili maja za 12.2 % večji kot pred letom dni! Maja so se popravile predvsem trošarine, ki so tako nevtralizirale močno zmanjšanje v aprilu. Navkljub temu je skupno pobrana trošarina v prvih dveh mesecih drugega četrtertletja zaostala (za 1.6 %) za lansko. Donosi davka na dodano vrednost po obračunu, zaradi premikanja timing vplačil še naprej močno nihajo. V aprilu in maju so zaostajali za lanskimi vrednostim, kumulativno (od začetka leta do maja) pa je davčni donos od davka na dodano vrednost po obračunu porasel za 3.7 % glede na isto razdobje lani. Bolj stabilen indikator je sicer pobrani davek na dodano vrednost od uvoza, ki kaže, da je rast prihodkov od davka na dodano vrednost še naprej krepka (tako v aprilu kot v maju je bila medletna dinamika večja od 10 %), vendar pri obratu v dinamiki ta indikator donosa davka na dodano vrednost praviloma malo kasni. Za končno oceno bo potrebno počakati še kakšen mesec, saj so znaki nejasni, vendar je možno, da se je popravljanje dinamike domačih davkov na blago in storitve zaustavilo.

10. Krediti še naprej stagnirajo

Krediti nefinančnim korporacijam in gospodinjstvom praktično samo še nihajo na mestu. Aprila so se tako krediti podjetjem kot gospodinjstvom sicer povečali, vendar so komaj dosegli raven kreditov iz februarja, zato se medletne stopnje rasti še naprej hitro zmanjšujejo, pri podjetjih so že postale negativne.

Krediti podjetjem so aprila porasli za 0.25 odstotka (35 milijonov). Vendar se je bolj dolgoročna dinamika še zmanjšala, krediti podjetjem so bili aprila že za 0.9 % nižji kot pred letom dni. Bolj dolgoročna dinamika kreditov podjetjem tako že četrti mesec zaostaja za dinamiko kreditov podjetjem v evro območju.

Kreditni nefinančnim korporacijam

Vir: ECB; BS; lastni izračuni
Opomba: Medletne stopnje rasti

31

Kreditni gospodinjstvom so aprila porasli le še za 0.3 %. Tudi bolj dolgoročna dinamika (medletna stopnja rasti) se opazno zmanjšuje; še junija lani je bila 12 %, v letošnjem aprilu pa je bila le še 7.6 %.

Depoziti nefinančnih subjektov brez centralne države

Vir: ECB; lastni izračuni
Opomba: Medletne stopnje rasti

Praktično stagnacijo kreditov dokumentira tudi dinamika depozitov podjetij in prebivalstva. Rast depozitov se je v prvem četrtletju praktično ustavila, tako pri podjetjih kot pri gospodinjstvih. Depoziti podjetij so se aprila že zmanjšali pod raven v aprilu lani (medletna stopnja je bila -0.7 %), dinamika depozitov podjetij je tako padla na raven prvega polletja kriznega leta 2009. Medletna stopnja depozitov prebivalstva se je znižala na 2.6 %, tekoče vrednosti depozitov prebivalstvu pa padajo ali, v najboljšem primeru, stagnirajo (aprila in marca so bili nižji kot januarja in februarja). Bolj dolgoročna dinamika skupnih depozitov je tudi nižja kot v evro območju že vse od tretjega četrtletja lani.

32

V aprilu so se posojilne obrestne mere za prebivalstvo še malo povečale (za , v povprečju, 0.1 točke pri potrošniških in stanovanjskih kreditih), tako da so se krediti prebivalstvu podražili od decembra za približno 0.3 odstotne točke. Istočasno so se krediti gospodinjstvom v evro območju podražili za, v povprečju, 0.2 odstotne točke. Stanovanjski krediti so v Sloveniji še vedno cenejši kot v evro območju.

Krediti podjetjem se v zadnjem mesecu niso podražili. Po decembru so tako obrestne mere za kredite podjetjem porasle manj kot pri prebivalstvu (le za 0.1 odstotne točke in še to pri manjših kreditih, pod 1 milijon) in manj kot v evro območju.

Od depozitnih obrestnih mer so se v aprilu povečale le tiste za ročnost pod enim letom (za 0.1 točke), medtem ko so v evro območju mirovale. Po decembru so depozitne obrestne mere tako porasle, v povprečju, za 0.2 odstotne točke za manjše ročnosti in 0.3 za večje.

11. Tekoči plačilnobilančni primanjkljaj v prvem četrtletju večji od primerljivega lani

Tekoči primanjkljaj je v prvem četrtletju letos za dobro polovico večji od primerljivega lani, vendar še vedno zmeren.

V marcu 2011 je bil dosežen presežek tekoče bilance 23.1 milijonov € (marca 2010 je bil presežek 39.9 milijonov €). Pri tem je znašal blagovni primanjkljaj -96.0 milijonov € (-26.6 milijonov €), storitveni presežek 95.5 milijonov € (84.6 milijonov €), saldo v dohodkih faktorjev -44.3 milijonov € (-43.9 milijonov €) in neto priliv tekočih transferov 67.8 milijonov € (marca 2010 pa 25.7 milijonov €).

V prvem četrtletju 2011 je bil dosežen primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance -166.3 milijonov € (v enakem obdobju lani -106.8 milijonov €). Dosežen je bil namreč blagovni primanjkljaj -283.2 milijonov € (-135.4 milijonov €), storitveni presežek 235.0 milijonov € (233.7 milijonov €), primanjkljaj v dohodkih faktorjev -1168.8 milijonov € (-151.8 milijonov €) in presežek v neto transferjih 50.8 milijonov € (lani primanjkljaj -53.4 milijonov €).

Na kapitalskem in finančnem računu je prišlo v prvih treh mesecih 2011 do rasti zadolžitve za 279.8 milijonov € (v enakem obdobju lani za 89.1 milijonov €). Pri tem je bilo neto tujih neposrednih naložb za 89.9 milijonov € (v enakem obdobju lani neto zmanjšanje za -38.7 milijonov €), naložb v vrednostne papirje za 2600.5 milijonov € (v enakem času lani le za 1105.7 milijonov €), ostalih naložb -2413.0 milijonov € (-1063.1 milijonov €). Mednarodne rezerve pri Banki Slovenije so se povečale za 8.6 milijonov € (v prvih treh mesecih lani za 61.5 milijonov €). Statistična napaka po treh mesecih znaša -113.5 milijonov €, v enakem obdobju lani je bila 17.7 milijonov €.

V februarju 2011 se je neto zunanji dolg Slovenije povečal v primerjavi z januarjem 2011 za 133 milijonov € na 11492 milijonov €. To je posledica nižjega zneska terjatev za 197 milijonov € (znaša 30430 milijonov €) in manjšega padca bruto zunanjega dolga za 64 milijonov €, tako da znaša 41.922 milijonov €. Mednarodne rezerve pri Banki Slovenije so znašale konec marca 959.4 milijonov €, od česar je bilo za 356.3 milijonov € deviznih rezerv, za 103.1 milijonov € zlata, za 209.4 milijonov €SDR, 85.5 milijonov € pa je znašala rezervna pozicija pri MDS.

33

Plačilna bilanca (milijoni evrov)

	januar - marec		marec	
	2010	2011	2010	2011
I. Tekočiračun	-106,8	-166,3	39,9	23,1
Blago	-135,4	-283,2	-26,6	-96,0
2 Storitve	233,7	235,0	84,6	95,5
3 Dohodki	-151,8	-168,8	-43,9	-44,3
4+ Tekočitransferi	-53,4	50,8	25,7	67,8
II. Kapitalski in finančni račun	89,1	279,8	-43,7	234,8
A. Kapitalskiračun	45,5	-7,0	54,8	0,7
B. Finančniračun	43,6	286,8	-98,5	234,1
1 Neposrednenaložbe	-38,7	89,9	-21,1	167,7
2 Naložbe v vrednostne papirje	1.105,7	2.600,5	195,0	1.671,3
3 Finančniderivativi	-21,9	0,8	-18,7	7,2
4 Ostalenaložbe	-1.063,1	-2.413,0	-257,3	-1.593,7
4.1. Terjatve	261,1	-1.443,6	46,8	-828,5
4.2. Obveznosti	-1.324,2	-969,4	-304,2	-765,2
5 Mednarodne denarne rezerve	61,5	8,6	3,5	-18,5
III. Neto napake in izpustitve	17,7	-113,5	3,9	-257,9